

Narrativa Jordi Capdevila

Silenci culpable

Un quadre enigmàtic dóna llum a *La nevada del cucut*. Un llenç abstracte, on tothom veu només quatre gargots, inspira i il·lumina dues dones que han viscut amb un segle de diferència: són les úniques que hi han sabut veure i contemplar la profunda bellesa d'un poble de muntanya nevat. Aquest sol fet motiva que siguin considerades extravagants per la gent del seu entorn.

Una, la Tònia, fa cent anys que es va fer dona. I en un ambient rural i de gent analfabeta aprèn a llegir gràcies als llibres que li deixava el mossèn, un dels pocs lletrats que vivien en el llogaret. I el llegir no sols no li fa perdre l'escriure, perquè no en sabia, sinó que li fa aprendre, quan ja en sap, a relatar amb fluïdesa tot el que li passa al seu entorn. Uns papers que escriu de nit, amb una espelma per llum, i els manté amagats perquè hi descriu uns secrets inconfessables.

L'altra dona, la Lali, viu a l'actualitat, i passen tantes coses al seu

entorn que no entén, que també les plasma a l'ordinador. Necessita escriure per viure i reviuire en un ambient que l'ofega. I com la Tònia, té una musa inspiradora que li dóna força: Víctor Català i la seva novel·la *Solitud*, una altra protagonista del relat. La recerca dels papers amagats de la Tònia permetrà a la Laia desxifrar un remogut i violent puzzle familiar del passat, sorgit d'unes relacions familiars en què la cobdícia i els instints primaris havien enterbolit les relacions de tot un poblet.

La Tònia, amb un llenguatge nostàlgicament rústic, i la Lali, amb un text deliciosament rural

Una novel·la excel·lent, ben tramada i amb un llenguatge enriquidor

Narrativa Xènia Dyakonova

Un Dostoievski kafkià

Si no fos per la feina excel·lent de la traductora Margarida Ponsatí-Murlà, no coneixeríem mai una faceta tan oculta de Dostoievski. Aquesta jove professional de la filologia i de la traducció va tenir la iniciativa de traslladar quatre relats poc coneguts al català, i al cap d'un any i mig d'un treball intens i rigorós ens ha regalat una curiositat literària com n'hi ha poques. En *El cocodril i altres narracions* (que són, concretament, *Un episodi vergonyós*, *Bobok* i *L'esposa de l'altre i el marit sota el llit*), l'autor rus no se'ns presenta pas tal com estem acostumats a veure'l: és a dir, com un estudiós apassionat de la part més torturada i perversa de l'home. Tot el contrari, se'ns apareix en forma d'una rialla neuròtica que omple cada conte amb un humor grotesc i un esperit de sàtira.

La narració central del recull rela-

ta, amb una picardia despreocupada, la història d'un tal Ivan Matvéievitx, que va a un centre comercial on és exhibit un cocodril, li fa pessigolles al nas i acaba devorat per la bèstia. El protagonista s'hi instal·la, com una paròdia de Jonàs al ventre de la balena, i tant la seva reacció eufòrica davant d'aquest tràngol com la de la gent que l'envolta resulten totalment inesperats. Ivan Matvéievitx decideix que des d'aquesta nova perspectiva sabrà analitzar millor que mai l'estat actual de les coses i resoldre els problemes filosòfics i socials de l'època. Com diu la traductora, l'home que viu a dins del cocodril és una caricatura del funcionari tancat a l'oficina, que a més a més pretén que aquest aïllament del món sigui beneficiós. Per cert, un altre ofici que hi queda molt ben caricaturitzat és el dels periodistes: els diaris de Sant Peters-

burg dels anys 60 del segle XIX publiquen diversos articles sobre un fet tan extraordinari, però cap ni un, com és habitual, no descriu les coses amb la més mínima veracitat.

Si sobre les novel·les de Dostoievski el mateix Proust deia que totes es podrien anomenar *Crim i càstig*, sembla que tots els relats d'aquest llibre podrien tenir el títol d'*Un episodi vergonyós*. Perquè cadascun té a veure amb una situació incòmoda i torbadora, en un marc altament teatral; tots tenen un punt de confusió i de folia lleugerament obscenes. Un exemple d'això seria *Bobok*, un conte gairebé gòtic en què el narrador passeja pel cementiri i sent les veus dels morts que surten de dins de les tombes. El cinisme i la mesquineria de les seves converses són sorprenents, però encara ho és més el fet que un cadàver, just abans de des-

compondre's, pronuncii la misteriosa onomatopeia *bobok*. Ja deien els poetes de l'avantguarda russa que el llenguatge expressionista de Dostoievski prefigurava el *zaum*, el llenguatge trans-racional o trans-mental que després farien servir els futuristes tot buscant uns efectes especials de les paraules.

Margarida Ponsatí-Murlà confessa que una de les coses que més l'han atret d'aquesta sèrie de narracions és l'absència del patetisme i el sentimentalisme pròpies de l'autor: tot el conjunt es pot llegir i acceptar com una mera fantasia extravagant i alhora com una crítica que fa l'home cívica de les reformes polítiques i socials del moment. Ponsatí-Murlà també diu que un dels passatges més divertits a l'hora de traduir és el discurs d'un alemany que xampurreja el rus (per posar un exemple, aquest personat-